

Briuselis, 2019 m. lapkričio 22 d.
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

PRANEŠIMAS

---

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Pasirengimas 2019 m. gruodžio 9 d. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos posėdžiui Gerbūvio ekonomika. Tolesni veiksmai investuojant į svarbiausią jos dalį – sveikatą – <i>Politiniai debatai</i>

Delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujamos valstybės narės pranešimas. Šiuo pranešimu bus remiamasi 2019 m. gruodžio 9 d. numatytame EPSCO tarybos posėdyje įvyksiančiuose politiniuose debatuose „Gerbūvio ekonomika. Tolesni veiksmai investuojant į svarbiausią jos dalį – sveikatą“.

Gerbūvio ekonomika. Tolesni veiksmai investuojant į svarbiausią jos dalį – sveikatą

2019 m. spalio 24 d. Europos Sąjungos Taryba priėmė išvadas¹ dėl gerbūvio ekonomikos – **naujo horizontalaus požiūrio į politinių sprendimų priėmimą, kuriose apibrėžti prioritetai ir valdymas.**

Išvadose pabrėžiama, kad **gerbūvio ekonomikoje žmonės ir jų gerbūvis yra politikos ir sprendimų priėmimo ašis ir kad žmonių gerbūvis bei tvarus ekonomikos augimas** yra ne vienas kitam prieštaraujantys tikslai, o vienas kitą stiprinantys veiksniai. Visų pirma tai suponuoja tarpsektorinį bendradarbiavimą įtraukiant įvairias politikos sritis, pavyzdžiui, sveikatos, socialinės apsaugos, užimtumo, lyčių lygybės, konkurencingumo, aplinkos ir švietimo sritis.

Vienas iš esminių gerbūvį lemiančių veiksnių ir viena iš pagrindinių jo sudedamųjų dalių yra sveikata. Teigiamas pagerėjusios sveikatos būklės poveikis kitiems aspektams, nuo kurių priklauso žmonių gerbūvis, pavyzdžiui, išsilavinimui ir dalyvavimui darbo rinkoje, taip pat tam, kiek visuomenė galimai sutaupyti, apima gerokai daugiau nei jos poveikis bendrojo vidaus produkto augimui. Ir atvirkščiai – dėl blogos sveikatos ne tik patiriama žmogiškųjų nuostolių, bet ir susidaro reikšminga našta visuomenei bei viešiesiems finansams. Žvelgiant iš ekonominės perspektyvos, **ligų prevencija ir sveikatingumo skatinimas** yra gerokai veiksmingesni būdai pagerinti gerbūvį nei gydyti sergantį žmogų.

Gerbūvio ekonomikos įgyvendinimas grindžiamas tvarių augimu, kuris yra būtina išankstinė sąlyga siekiant pagerinti žmonių gerbūvį, kuris savo ruožtu yra būtina išankstinė tvaraus augimo sąlyga. Tokia politika turi remtis duomenimis pagrįstais moksliniais tyrimais ir inovacijomis. Europos Sąjunga turi priemonių, pavyzdžiui, programą „Europos horizontas“, kad sustiprintų žinių bazę, reikalingą siekiant gerinti gerbūvį.

---

¹ Tarybos išvados dėl gerbūvio ekonomikos, priimtose 2019 m. spalio 24 d. (dok. 13432/19).

Gerbūvio ekonomika grindžiama tokiomis **esminėmis europinėmis vertybėmis** kaip solidarumas, pagarba žmogaus teisėms, socialinė apsauga, visuotinė galimybė naudotis priežiūros paslaugomis, lyčių lygybė, galimybė gauti išsilavinimą ir saugios darbo sąlygos. Pagarbos žmogaus orumui užtikrinimas ir žmonių gerovės skatinimas yra vieni iš pagrindinių ES tikslų, įtvirtintų Europos Sąjungos sutartyje (2 ir 3 straipsniuose).

Tarybos išvadose aptariamos kelios svarbios temos, glaudžiai susijusios su sveikatos politika. Šiame kontekste pirmininkaujanti valstybė narės norėtų akcentuoti visų pirma psichikos sveikatą, sveiką senėjimą ir sveikatos bei socialinių paslaugų skaitmeninę transformaciją.

Esminis sveikatos elementas yra psichikos sveikata. Psichikos sveikata yra viena iš pagrindinių gerbūvio sąlygų. Sistemingi ir į rezultatus orientuoti veiksmai, kurie švelnina su psichikos sveikata susijusią našta nacionaliniu ir ES lygmeniu, apima, be kita ko, prevenciją, mokymosi sutrikimų ir psichikos sveikatos sutrikimų ankstyvą nustatymą ir gydymą, geriausios praktikos sprendžiant psichosocialinės rizikos darbe problemas įgyvendinimą, taip pat geresnį įvairių politikos sektorių bendradarbiavimą. Tokiais veiksmais galima padaryti didžiulį teigiamą poveikį darbo rinkai ir ekonomikai.

Tam, kad gera psichikos sveikata ir gerove džiaugtųsi visi žmonės, nepakanka dėmesį skirti tik psichikos sutrikimų gydymui – svarbu aktyviai propaguoti psichinę gerovę darbe, mokykloje, ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir visose bendruomenėse.

Gera psichikos sveikata pagerina visų amžiaus grupių žmonių gyvenimo kokybę. Kiekviename gyvenimo tarpsnyje yra psichikos sveikatai palankių veiksnių ir su psichikos sveikata susijusių problemų. Tačiau gera psichikos sveikata ir psichikos sveikatą palaikančių įgūdžių plėtojimas visą gyvenimą padeda išsiugdyti atsparumą vis greitejančiam pokyčių darbe ir kasdieniame gyvenime tempui, taip pat sudėtingam darbo modelių pobūdžiui, ir prie to prisitaikyti.

Nuo 1999 m., kai psichikos sveikatos klausimai pirmą kartą buvo įtraukti į ES sveikatos darbotvarkę², padaryta didelė pažanga. Nepaisant pažangos, pasiektos, *inter alia*, dėl Europos psichikos sveikatos ir gerovės pakto³ įgyvendinimo, psichikos sveikata tampa vienu iš svarbiausių XXI a. sveikatos iššūkių tiek Europos, tiek pasauliniu lygmeniu. Pokyčiai profesiniame gyvenime, susiję su darbo turiniu, darbo būdais ir darbdavių bei darbuotojų santykiais, šią tendenciją sustiprins dar labiau, todėl reikės specifinių socialinių, emocinių ir kognityvinių įgūdžių. Dėl šių pokyčių organizacinis žmogiškasis kapitalas darbo rinkoje tampa svarbus kaip niekada, ir gera psichikos sveikata yra šio kapitalo pagrindas.

Tarybos išvadose dėl gerbūvio ekonomikos atkreipiamas dėmesys į būtinybę skatinti gerą psichikos sveikatą ir daryti pažangą psichikos sutrikimų prevencijos, ankstyvosios diagnostikos, gydymo ir kovos su jų stigmatizavimu srityse. Politikos prioritetai galėtų apimti, be kita ko, priemones, kurios padeda skatinti psichikos sveikatą, pavyzdžiui, diagnostikos ir sistemingesnės paramos programų plėtojimą, nediskriminacinio elgesio darbe ir mokymosi įstaigose propagavimą ir streso darbo vietoje mažinimą. Šios priemonės pagerintų milijonų europiečių gyvenimą ir prisidėtų prie geresnių darbo sąlygų, taigi ir stipresnės ekonomikos.

Visapusiška tarpsektorinė ES psichikos sveikatos strategija padės formuoti ilgalaikę politiką ir veiksmus, remiantis mokslinių tyrimų duomenimis ir poveikio vertinimais.

Sveiko senėjimo dešimtmečio paskelbimas. Ilgą gyvenimo trukmę daugiausia lėmė sėkmingas Europos socialinis modelis: įveikta daug ligų, o socialinė apsauga sumažino skurdą ir nelygybę. Visuomenės senėjimas yra šio sėkmingo modelio pasekmė, susijusi ir su kitais demografiniais pokyčiais.

---

² Tarybos rezoliucija dėl psichikos sveikatos skatinimo, priimta 1999 m. lapkričio 18 d. (OL C 86, 2000 3 24, p. 1–2).

³ Europos psichikos sveikatos ir gerovės paktas, 2008 m., https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf

Gyvenimo trukmė pailgėjo dėl daugelio priežasčių – sveikatingumo skatinimo ir ligų prevencijos, visuomenės sveikatos priemonių, kovos su pagrindinėmis ligomis ir laimėjimų sveikatos priežiūros srityje. Aktyvaus ir sveiko senėjimo skatinimas yra vienas iš prioritetų nacionaliniu ir Europos⁴ lygmeniu, tačiau šiuo metu reikia papildomo postūmio šioje srityje. Dėl sveikatingumo visą gyvenimą skatinimo ne tik ilgėja gyvenimo trukmė, bet ir mažėja išlaidos priežiūrai.

Į senėjimą būtina neatidėliojant pradėti žvelgti ne tik kaip į nacionalinės ekonomikos tvarumo klausimą. Ilga gyvenimo trukmė atveria galimybių darbo rinkai ir ekonomikai, tačiau reikia paramos priemonių, visiems žmonėms sudarančių sąlygas aktyviai prisidėti prie visuomenės ir profesinio gyvenimo. Dirbant saugiose ir sveikose darbo vietose ilgėja profesinio gyvenimo trukmė ir išvengiama su darbu susijusių ligų, nelaimingų atsitikimų ir dėl jų patiriamų išlaidų.

Senėjimas daro poveikį visiems visuomenės sektoriams, pavyzdžiui, sveikatos priežiūrai, pensijų sistemoms, būsto sektoriui, prekių ir paslaugų rinkoms⁵. Atsako į demografinius pokyčius priemonės turi būti atnaujintos daugelio sričių politikoje. Bendras tikslas – taikyti tokią senėjimo politiką, kad būtų užtikrintas aktyvus, įtraukus ir nepriklausomas gyvenimas. Pirmininkaujanti valstybė narė mano, kad į senėjimo keliamų iššūkių politikai ir atveriamų galimybių klausimai turi būti sprendžiami apimant įvairius sektorius, deramai atsižvelgiant į kartų ir lyčių aspektus.

Senėjimo poveikis įvairioms socialinėms ir ekonominėms grupėms nėra vienodas.

Pirmininkaujančios valstybės narės nuomone, nelygybė, su kuria susiduria senstanti visuomenė, turi būti šalinama ne tik pasitelkiant sveikatos sistemą ir socialines paslaugas, bet ir užtikrinant pakankamas pajamas bei pensijas ir mažinant skurdą.

Esama įvairiausių sveikata lemiančių veiksnių, darančių poveikį žmonių gebėjimui užsiimti kasdiene veikla visą gyvenimą. Priemonės turi padėti skatinti aktyvų ir sveiką senėjimą bei ligų prevenciją, teikiant paramą mokymuisi visą gyvenimą profesinio ir kasdienio gyvenimo įgūdžių bei kompetencijų ugdymo srityje, užtikrinant vyresnio amžiaus asmenų įgalėjimą ir skatinant bendruomeniškumą.

---

⁴ The Silver Economy. An Overview of the European Commission's Activities (Senjorų ekonomika. Europos Komisijos veiklos apžvalga), 2019 m. <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>

⁵ The High-Level Forum on the Silver Economy (Aukšto lygio forumas senjorų ekonomikos klausimais), 2019 m. liepos 9–10 d., Helsinkis, <https://silvereconomyforum.eu/>

Reikia visapusiškai pasinaudoti socialinėmis ir skaitmeninėmis inovacijomis ieškant sprendimų, kuriais būtų reaguojama į demografinius pokyčius, ir užtikrinant oraus gyvenimo išteklius⁶. Be to, būsimo demografinių pokyčių poveikio numatymas yra būtina išankstinė sąlyga tam, kad politika visuose sektoriuose būtų sėkminga.

Skaitmeninė visuomenė žmonių gerovės labui. Novatoriškų technologijų plėtra, visų pirma skaitmeninimas ir dirbtinis intelektas, keičia tai, kaip gali būti skatinama žmonių gerovė ir kaip teikiamos sveikatos priežiūros bei socialinės paslaugos⁷. Tai gali padidinti paslaugų ekonominę efektyvumą, veiksmingumą ir kokybę, taip pat mažinti nelygybę, susijusią su tų paslaugų prieinamumu ir rezultatais. Visų pirma, reikia tinkamai apmokyti sveikatos priežiūros specialistus, kad sveikatos priežiūros sektorius visapusiškai pasinaudotų naujomis technologijomis.

Skaitmeninimas suteikia daug galimybių daryti tolesnę pažangą skatinant sveikatingumą ir sprendžiant sveikatos priežiūros iššūkius. Siekiant sukurti integruotą priežiūrą itin svarbios yra skaitmeninės informacinės sistemos. Valstybės narės gali mokytis vienos iš kitų, taip pat bendradarbiauti, kad sukurtų sąveikią ekosistemą, skirtą skaitmeninės sveikatos ir investicijų programų skaitmeninei infrastruktūrai Europoje⁸.

Kadangi technologijos plėtojamos greitai, svarbu užtikrinti, kad visi žmonės turėtų galimybę visą gyvenimą įgyti įgūdžių ir kompetencijų, kad galėtų ir reaguoti į skaitmeninimo ir naujų darbo formų keliamus iššūkius, ir išnaudoti jų teikiamas galimybes. Daugelis tyrimų rodo, kad skaitmeninių priemonių naudojimas priklauso ne nuo amžiaus, o nuo turimų skaitmeninių įgūdžių ir žinių, tačiau reikia spręsti vyresnio amžiaus žmonių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių skaitmeninio neraštingumo problemą.

Galimybė žmonėms turėti prieigą prie savo sveikatos ir socialinių duomenų yra labai svarbus į pacientą orientuotos priežiūros elementas. Saugumas ir veikimas laikantis duomenų apsaugos taisyklių ir atitinkamų etinių standartų yra neatsiejami tinkamai parengtų skaitmeninių sistemų elementai. Sistemos, sukurtos remiantis šiais principais, padeda išnaudoti sveikatos ir socialinių duomenų potencialą visuomenės sveikatos, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse.

---

⁶ Tarybos išvados „Sveikas ir orus senėjimas“, priimtos 2009 m. lapkričio 30 d. (dok. 15955/09).

⁷ Tarybos išvados „Sveikata skaitmeninėje visuomenėje. Siekiant pažangos duomenimis grindžiamų inovacijų srityje sveikatos apsaugos sektoriuje“, priimtos 2017 m. gruodžio 8 d. (dok. 14079/17).

⁸ EHealth Network Guidelines (E. sveikatos tinklo gairės), 2019 m. https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf

Kad paspartintų šiuo metu vykdomą darbą, susijusį su tarpvalstybiniu keitimusi sveikatos duomenimis, Komisija pasiūlė sukurti Europos sveikatos duomenų erdvę⁹. Kuriant šią erdvę būtų galima atsižvelgti į e. sveikatos skaitmeninių paslaugų infrastruktūrą, skirtą e. receptams ir paciento duomenų santraukoms, klinikinėms konsultacijoms dėl retų ligų pacientų Europos referencijos centrų tinklų kontekste, taip pat į besiformuojantį bendradarbiavimą siekiant vienoje vietoje sukaupti duomenis apie daugiau nei 1 mln. genomo sekų¹⁰, taip pat į kitas mokslinių tyrimų infrastruktūras, kurios yra puikūs pavyzdžiai, įrodantys keitimosi sveikatos duomenimis naudą. Europos sveikatos duomenų erdvė galėtų remtis Europos ir nacionalinės teisės aktais bei kitomis priemonėmis, kuriomis praktikoje įgyvendinamos duomenų apsaugos taisyklės, duomenų saugumo ir susiję etiniai principai, visų pirma dėl antrinio sveikatos ir socialinių duomenų naudojimo.

---

⁹ Už sveikatą atsakingos paskirtosios Komisijos narės Stellos Kyriakides įgaliojamas raštas, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf

¹⁰ Komisijos komunikatas dėl skaitmeninės sveikatos priežiūros ir slaugos transformacijos (dok. 6451/18) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>

Išvada

Gerbūvio ekonomika grindžiama Europos socialinių teisių ramsčio principais, taip pat sveikatos aspektų integravimo į visų sričių politiką principu ir koncepcija „Viena sveikata“; ji remia visuotinės Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimą ir skatina tarpsektorinį bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą nacionaliniu bei ES lygmenimis. Neseniai paskelbtose Tarybos išvadose raginama toliau stiprinti užimtumo, socialinės, sveikatos ir švietimo politikos vaidmenį Europos semestro procese.

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytą bendrą informaciją, pirmininkaujanti valstybė narė prašo Tarybos surengti politinius debatus remiantis toliau pateiktais klausimais.

1. Rengiant konkrečias priemones siekiant aktyviau įgyvendinti gerbūvio ekonomikos principus, kokie veiksmai padėtų užtikrinti svarų sveikatos politikos indėlį, kartu stiprinant tarpsektorinį dialogą ES lygmeniu?
  - a) Konkrečiau, kokie esminiai elementai turėtų sudaryti ES psichikos sveikatos strategiją siekiant kuo geriau paremti valstybių narių pastangas?
  - b) Atsižvelgiant į demografinių pokyčius, kokias priemones reikėtų įdiegti, kad būtų skatinamas aktyvus ir sveikas senėjimas, taip pat skatinama prevencija ir pasirengimu iš anksto grindžiama senėjimo politika?

2. Žvelgiant į artimiausių metų perspektyvą, kaip valstybės narės ir Komisija galėtų bendradarbiauti, kad sukurtų Europos sveikatos duomenų erdvę pasitelkiant dabartines ir naujas iniciatyvas, kad būtų galima geriau pasinaudoti sveikatos duomenimis priežiūros, visuomenės sveikatos ir mokslinių tyrimų srityse ir taip prisidėti prie visų žmonių gerovės?